

Měření tíhového zrychlení pomocí absolutních gravimetrů

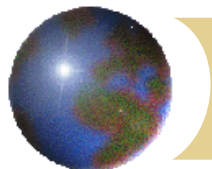
Vojtech Pálinkáš

Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i.

Ústecká 98, Zdiby

Pracoviště: Geodetická observatoř Pecný, Ondřejov

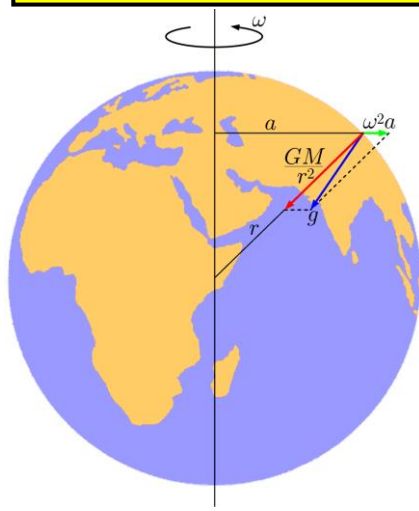

Geodetická observatoř Pecný

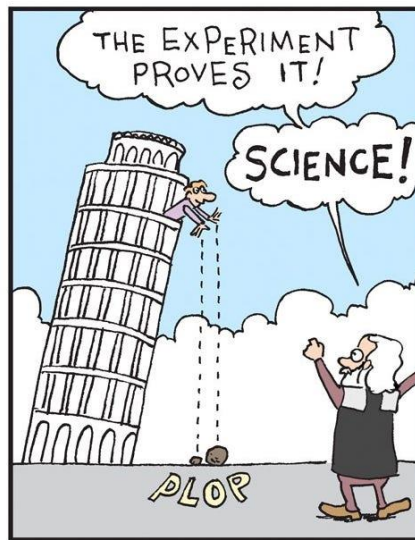
v Ondřejově (Praha-východ), založena v roce 1957 jako infrastruktura pro experimentální výzkum v geodézii v ČR

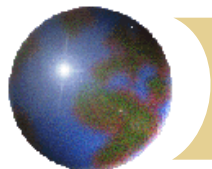
AKTIVITY:

- Tíhové pole Země: teorie, geoid (tvar Země)
- GNSS – měření, analýzy, aplikace (meteorologie, doprava)
- DORIS analytické centrum (příspěvek k mezinárodnímu souřadnicovému systému)
- METROLOGIE, státní etalon tíhového zrychlení, kalibrační základna GNSS,

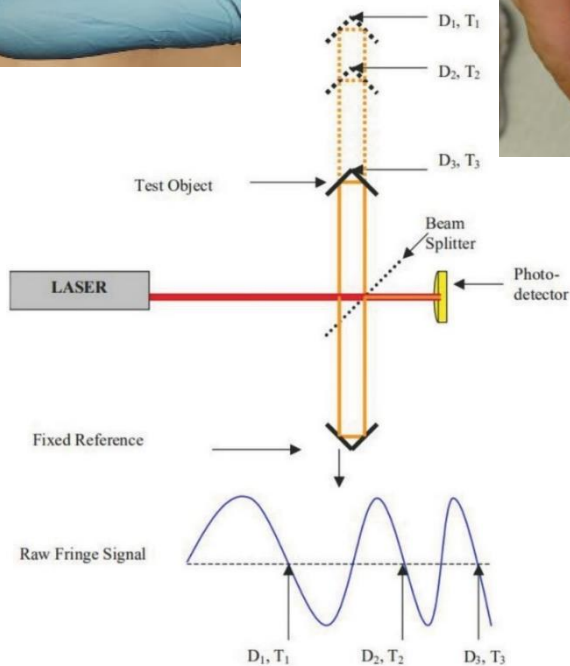
- GRAVIMETRIE - absolutní „g“, změny v důsledku slapů, pohybu pólu, redistribuce hmot

Absolutní gravimetr

Princip: volný pád testovacího tělesa ve vakuu sledovaný laserovým interferometrem

$$D_i = D_0 + v_0 \tilde{T}_i + \frac{1}{2} g_0 \tilde{T}_i^2 + \frac{1}{6} \gamma v_0 T_i^3 + \frac{1}{24} \gamma g_0 \tilde{T}_i^4 + \sum_j a_j f_j(T, D)$$

FG5 and FG5X gravimeters

equipped by additional detectors and software allow to determine corrections due to:

- fringe signal distortion
- electronic dispersion
- verticality misalignment
  - Coriolis force

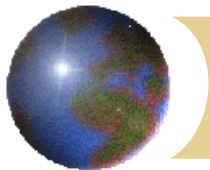
Improved standard uncertainty

from 3.0 E-8 m/s^2 to 2.2 E-8 m/s^2

Standardní nejistota

$2.2 \mu\text{Gal} = 2.2 \cdot 10^{-8} \text{ m} \cdot \text{s}^{-2}$

Korekce a nejistoty

Křen, Pálinkáš et al. in:

Metrologia 53 (2016) 27-40

Metrologia 54 (2017) 161-170

Metrologia 55 (2018) 451-459

Journal of Geodesy 93 (2019) 219-227

Metrologia 56 (2019) 055006

Measurement 171 (2021) 108739

Applied Optics 61 (2022) 1811-1817

Journal of Geodesy 97 (2023) 26

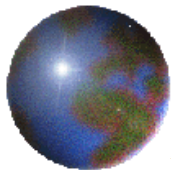
/ μGal	Instrumental corrections
Self-attraction	from -1.2 to -1.8
Diffraction	from +1.2 to +2.8
Cable length	from -0.2 to -1.2
Impedance mismatch	± 1.4
Signal distortion	from 0.0 to -4.0
Rotation of pulleys	± 0.6
Verticality	from +0.0 to +1.5
Eötvös/Coriolis	± 1.5
Air gap modulation	± 0.5

The instrumental uncertainty of FG5X:

2.8 μGal for the original system

1.8 μGal for the improved system

VÚGTK has reached the best measurement capability in the world

Státní etalon tíhového zrychlení

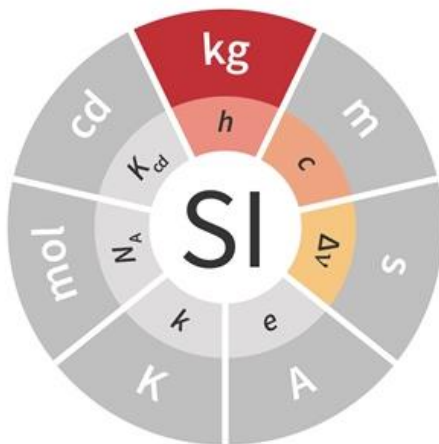
SI base unit: kilogram (kg)

Nová definice kilogramu

<https://www.bipm.org/en/si-base-units/kilogram>

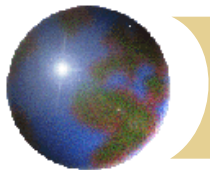
The kilogram, symbol kg, is the SI unit of mass. It is defined by taking the fixed numerical value of the Planck constant h to be $6.626\,070\,15 \times 10^{-34}$ when expressed in the unit J s, which is equal to $\text{kg m}^2 \text{s}^{-1}$, where the metre and the second are defined in terms of c and $\Delta\nu_{\text{Cs}}$.

Bureau
International des
Poids et
Mesures

$$h = \frac{m g v}{C_{\text{el}} f_1 f_2}$$

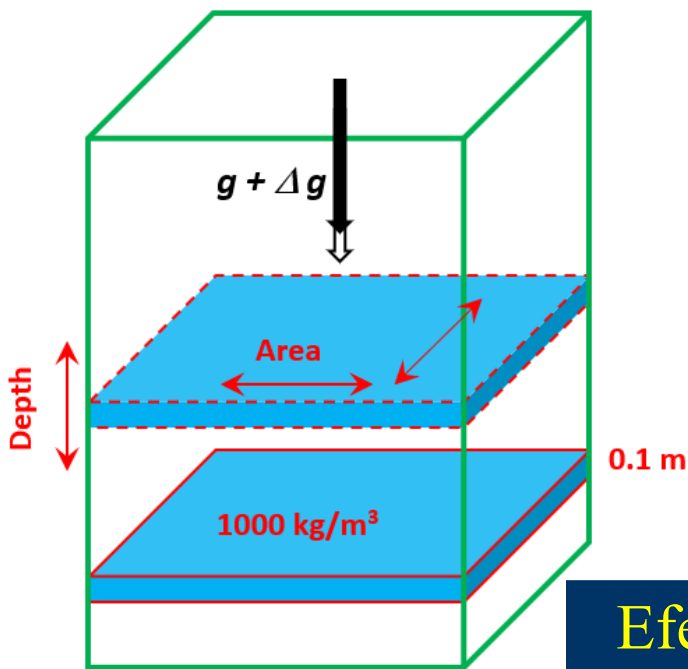
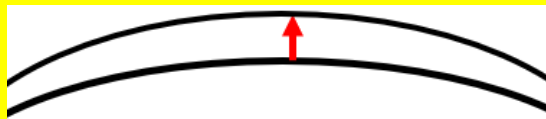
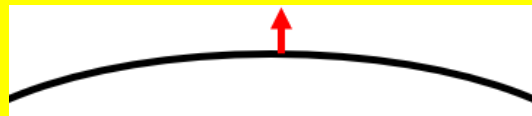
a few μGal ...

$$1 \mu\text{Gal} = 1 \cdot 10^{-8} \text{ m} \cdot \text{s}^{-2}$$

1.18 μGal self-attraction effect – vertical component of gravitational attraction of the FG5X masses to the freely falling object

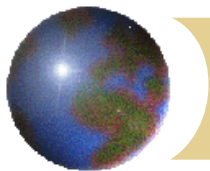
Free air gradient $\delta g_F = -308,6 \mu\text{Gal}/\text{m}$ .... **1 $\mu\text{Gal} \approx 3.2 \text{ mm}$**

Bouguer gradient $\delta g_B = -196,7 \mu\text{Gal}/\text{m}$ .... **1 $\mu\text{Gal} \approx 5.1 \text{ mm}$**

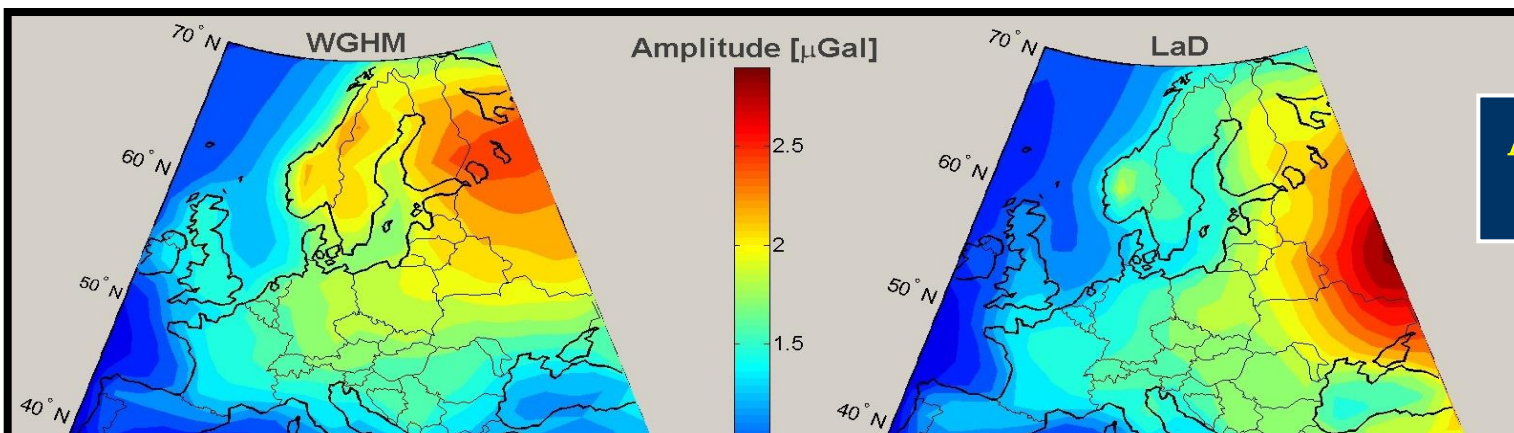
$\Delta g / \mu\text{gal}$	100 x 100 m ² 1 kiloton	500 x 500 m ² 25 kiloton	1000 x 1000 m ² 100 kiloton
10 m	3.45	4.04	4.12
100 m	0.54	2.77	3.45
1000 m	0.007	0.16	0.54

Efekty blízkých proměnlivých vodních hmot by měly být měřitelné, potřebná citlivost **$\approx 1 \mu\text{Gal}$**

Vliv redistribuce kontinentálních vodních zásob

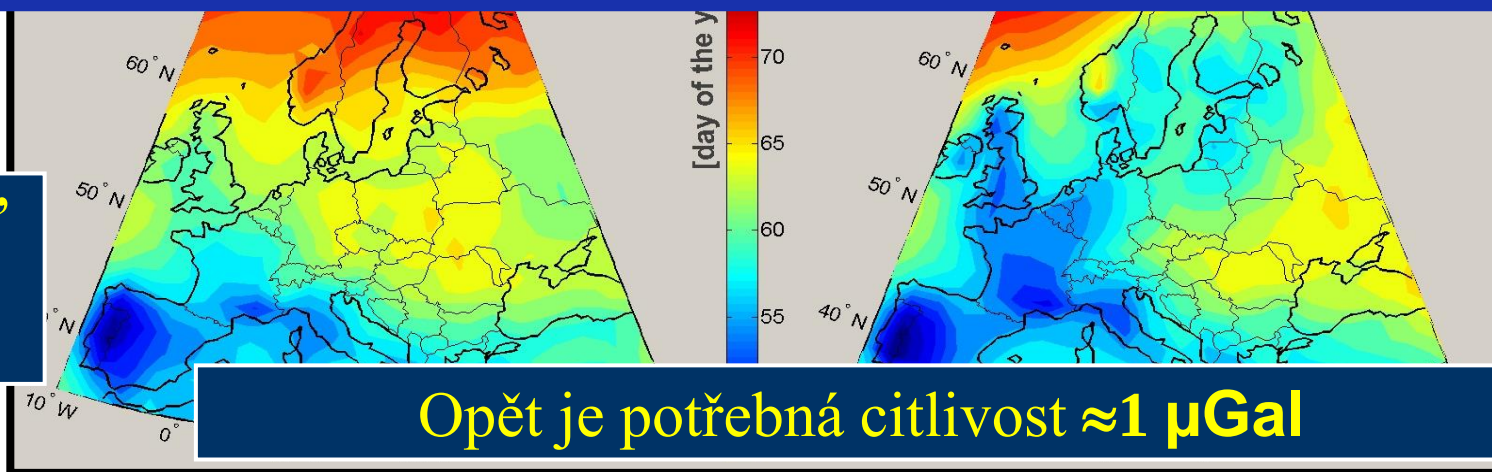
Vyjádřena harmonickou funkcí s ROČNÍ periodou

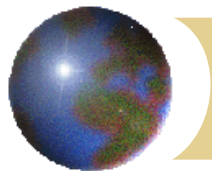
Amplitudes up to 3 μ Gal

Pokud bude gravimetr schopen měřit s přesností 1-2 μ Gal mělo by být možné sledovat „neinvazivně“ zajímavé geodynamické jevy (lokální/globální) – doplňující informace ke GNSS, InSAR...

**Maximum "g"
in February,
March**

Opět je potřebná citlivost $\approx 1 \mu$ Gal

Komerční absolutní gravimetry

A-10 (USA), <https://microglacoste.com/>

- -18°C to $+38^{\circ}\text{C}$
- $10\ \mu\text{Gal}$ / $2\text{--}5\ \mu\text{Gal}$
- 500 tis. USD

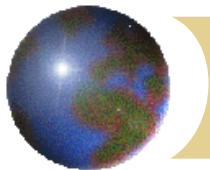
FG5X (USA), <https://microglacoste.com>

- 14°C to $+34^{\circ}\text{C}$
- $2\text{--}4\ \mu\text{Gal}$ / $1\text{--}2\ \mu\text{Gal}$
- 500 tis. USD

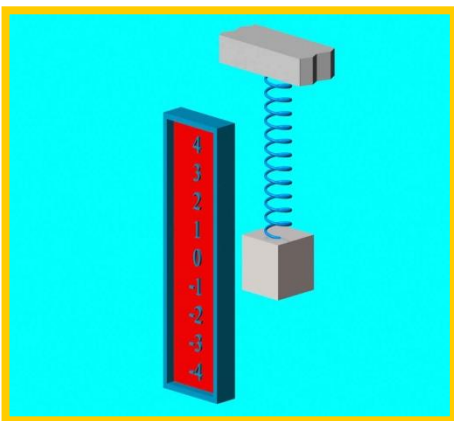
μ Quans (France), <https://www.muquans.com/>

- 10°C to $+30^{\circ}\text{C}$
- $10\ \mu\text{Gal}$ / $2\text{--}5\ \mu\text{Gal}$
- 600 tis. EUR

Relativní gravimetry

Proč absolutně a ne relativně?

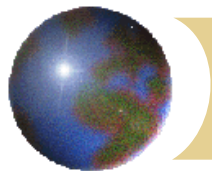
Levnější, rychlejší, obdobně přesné (do cca 10 km)

- Pouze rozdíly g
- Jde nám ale primárně o změny, nebo ne?
- Bez jednoznačně stanovené reference (absolutními gravimetry) jsou změny irelevantní/nepřesné
- Ideální pro zhuštění na malém území

Velkou výhodou absolutních gravimetrů je prostý fakt, že jsou vlastně realizací jednotky zrychlení (v rozsahu g) a to přes kalibrované standardy času a délky.

Absolutní gravimetry VÚGTK byly proto vyhlášeny státními etalony tíhového zrychlení.

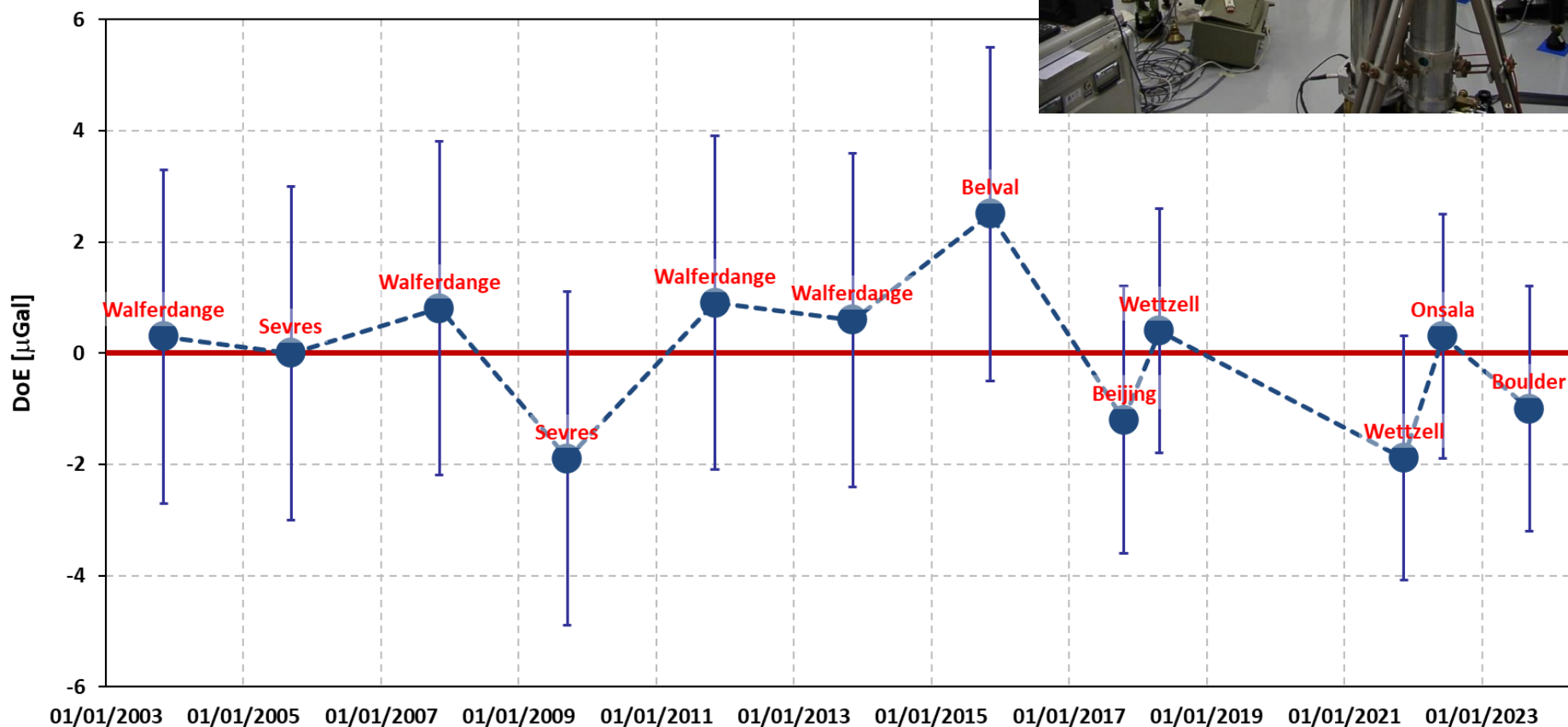

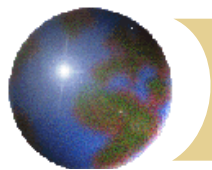
Porovnávací měření

Potvrzení deklarované schopnosti měření

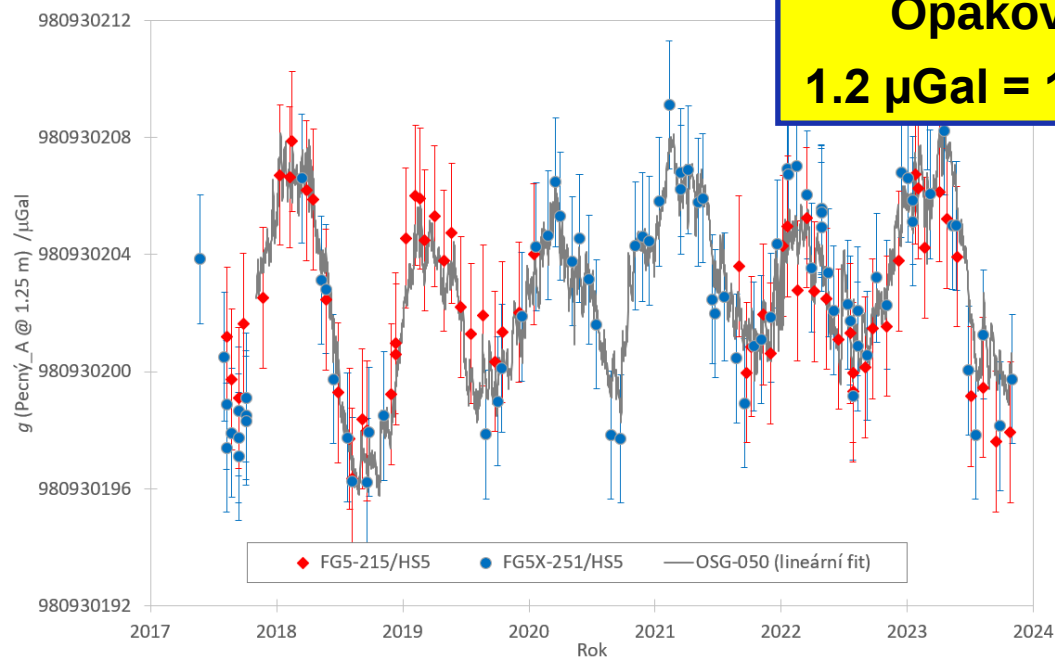
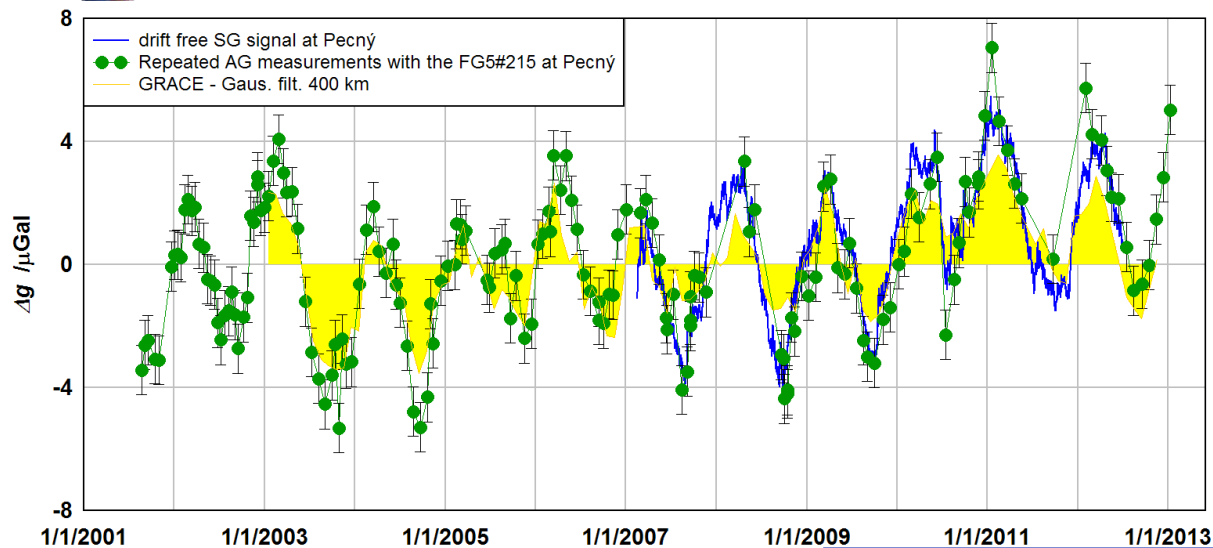
Gravimetry VÚGTK se zúčastnily 12 porovnání

Comparisons

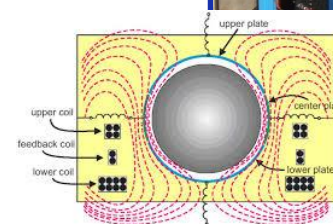

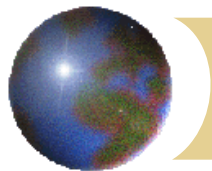

Referenční bod Pecný

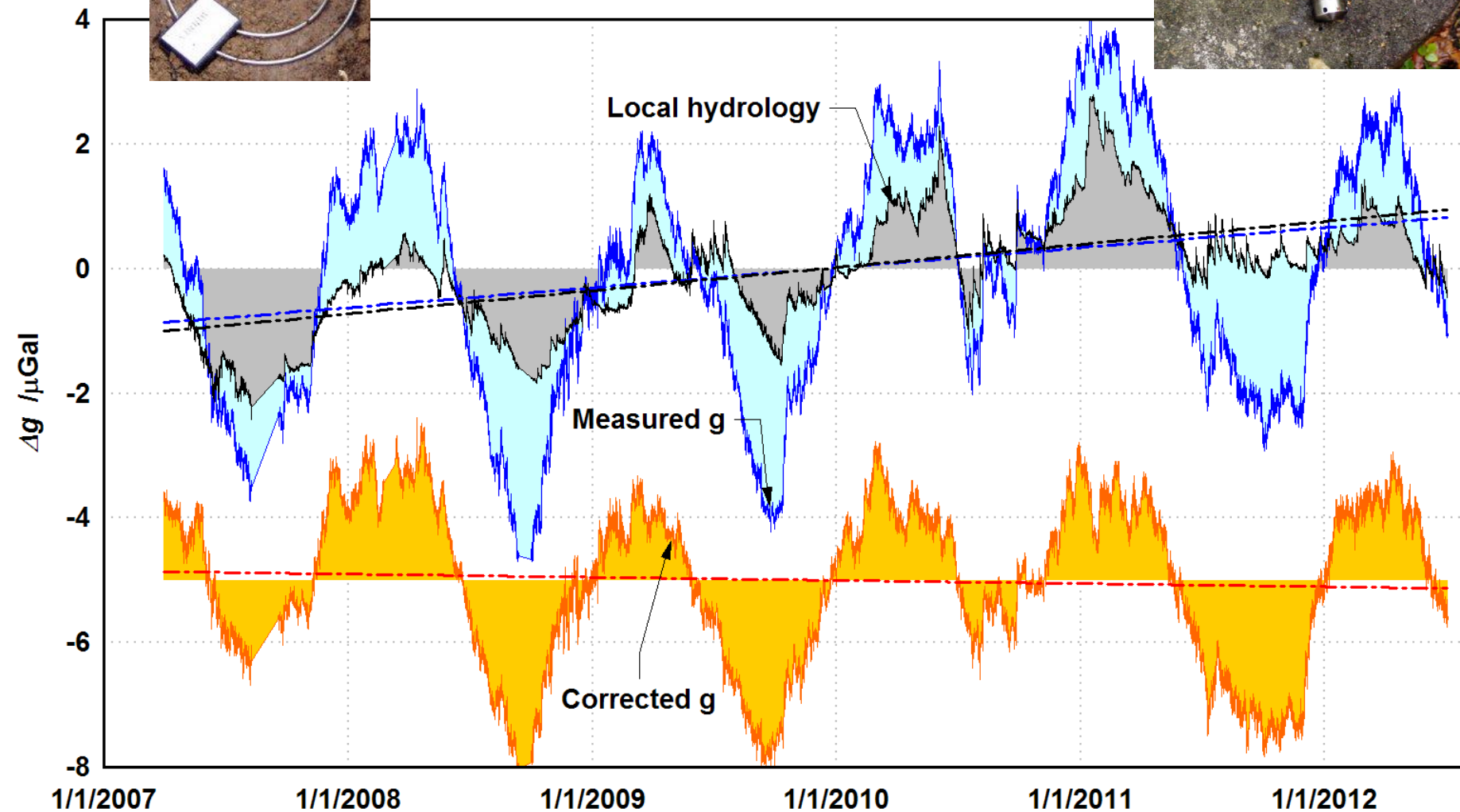

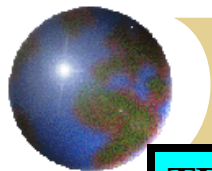
Opakovatelnost
 $1.2 \mu\text{Gal} = 1.2 \cdot 10^{-8} \text{ m} \cdot \text{s}^{-2}$

Lokální vs. globální hydr. signál

Porovnání s WGHM a GRACE

TREND:

GRACE: $0.43 \pm 0.09 \mu\text{Gal/year}$

PE : $0.39 \pm 0.17 \mu\text{Gal/year}$

WGHM : $0.12 \pm 0.11 \mu\text{Gal/year}$

PE_cor : $-0.04 \pm 0.12 \mu\text{Gal/year}$

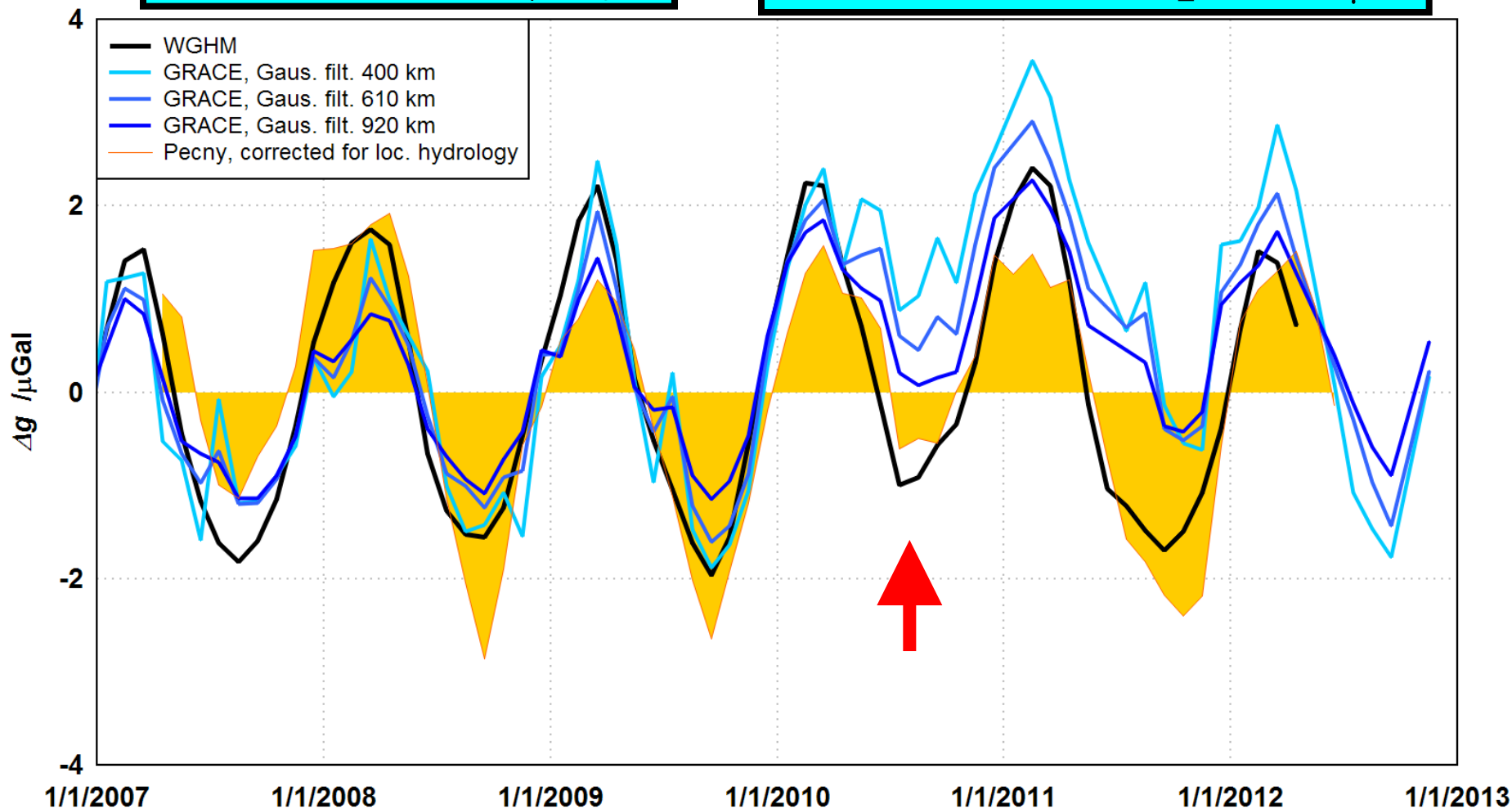
AGREEMENT (std of differences):

PE_cor vs. WGHM: $\pm 0.63 \mu\text{Gal}$

PE_cor vs. GRACE_920 : $\pm 0.87 \mu\text{Gal}$

PE_cor vs. GRACE_400 : $\pm 1.11 \mu\text{Gal}$

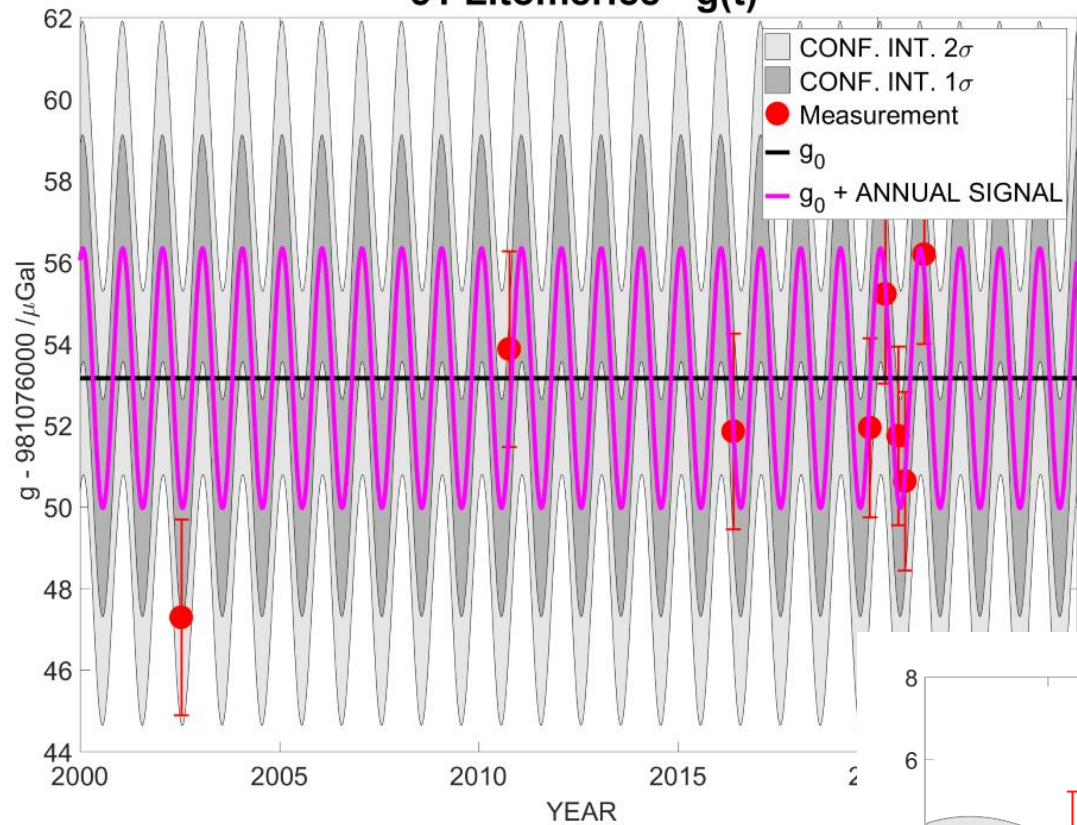
WGHM vs. GRACE_400 : $\pm 1.32 \mu\text{Gal}$

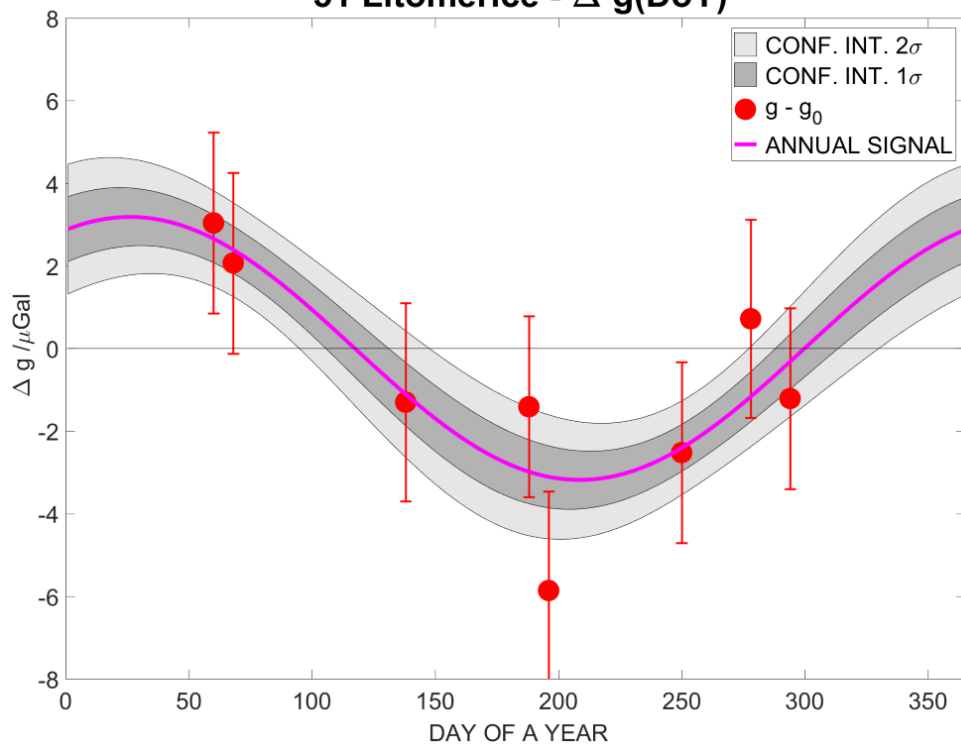
20 základních absolutních bodů v ČR

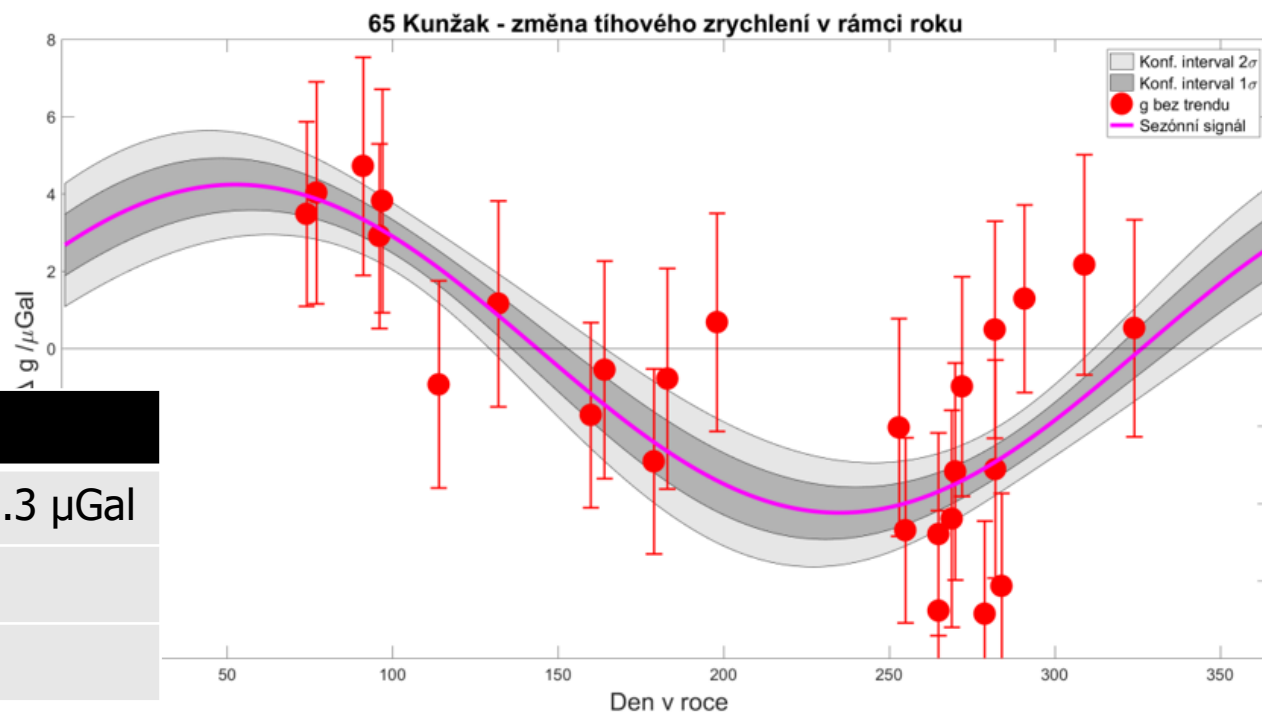
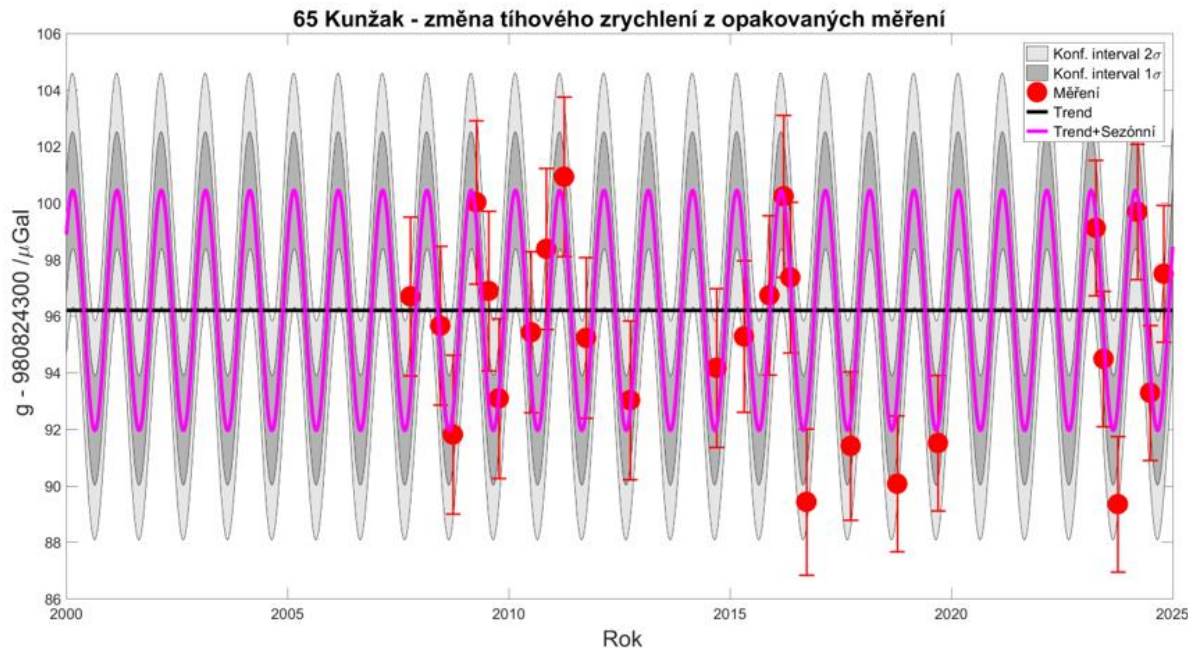
51 Litoměřice - g(t)

51 Litoměřice - $\Delta g(\text{DoY})$

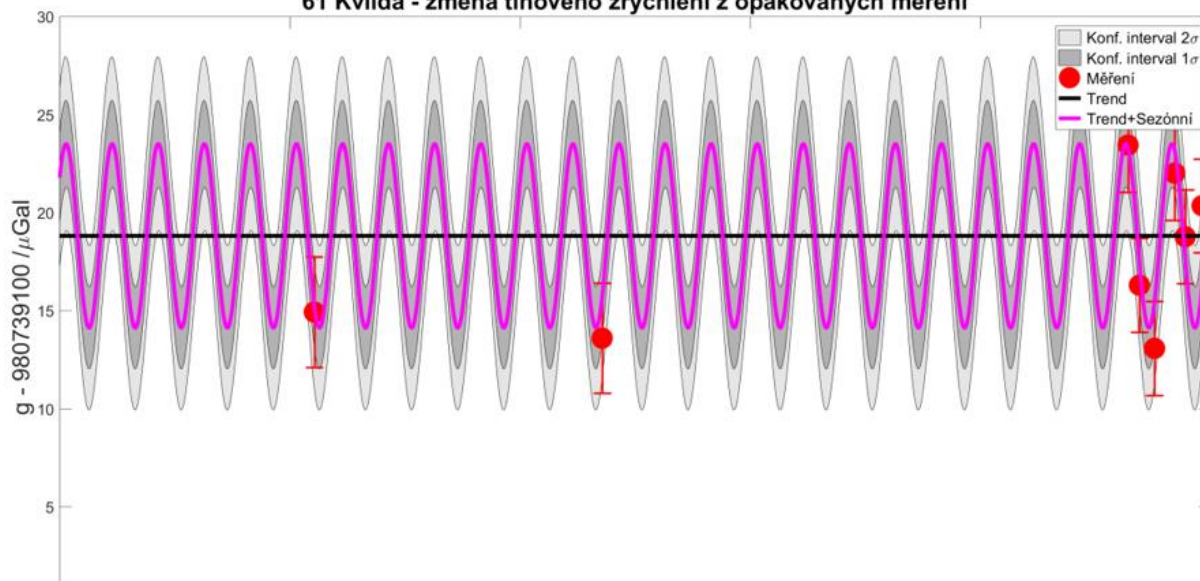

Station	51 Litoměřice
g_0	$981076053.2 \pm 2.3 \text{ } \mu\text{Gal}$
Amplitude	$3.2 \pm 0.8 \text{ } \mu\text{Gal}$
Max g	$26 \pm 9 \text{ DoY}$

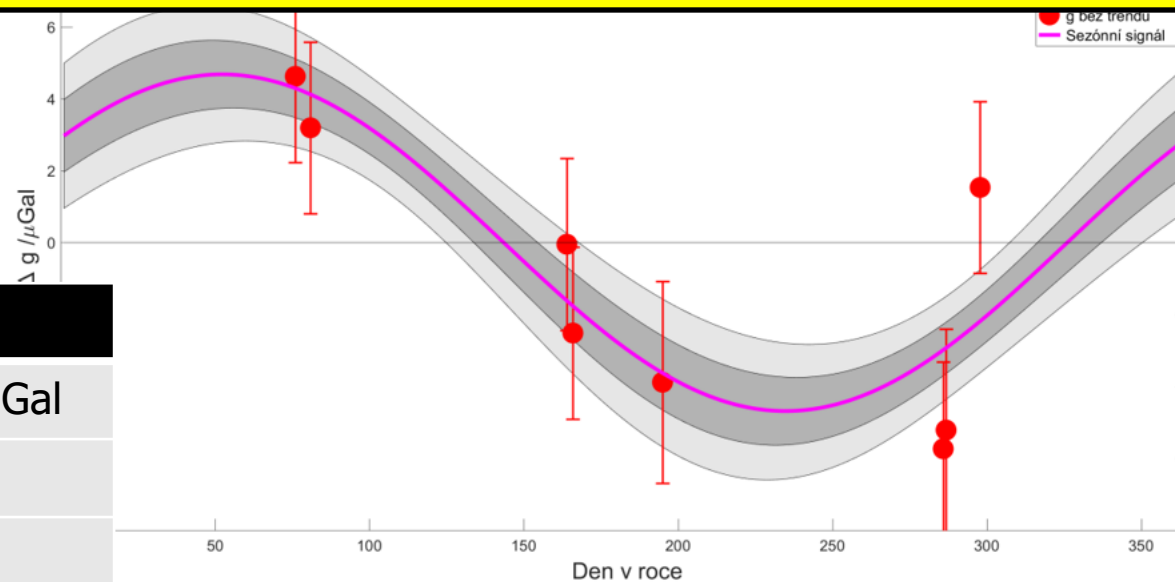

Station	65 Kunžak
g_0	$980824396.2 \pm 2.3 \text{ } \mu\text{Gal}$
Amplitude	$4.2 \pm 0.7 \text{ } \mu\text{Gal}$
Max g	$53 \pm 8 \text{ DoY}$

61 Kvilda - změna tíhového zrychlení z opakovaných měření

Gravimetry FG5/X jsou schopny zachytit sezónní signály s velmi vysokou přesností

Station

61 Kvilda

g_0 980739118.8 $\pm$ 2.3 μ Gal

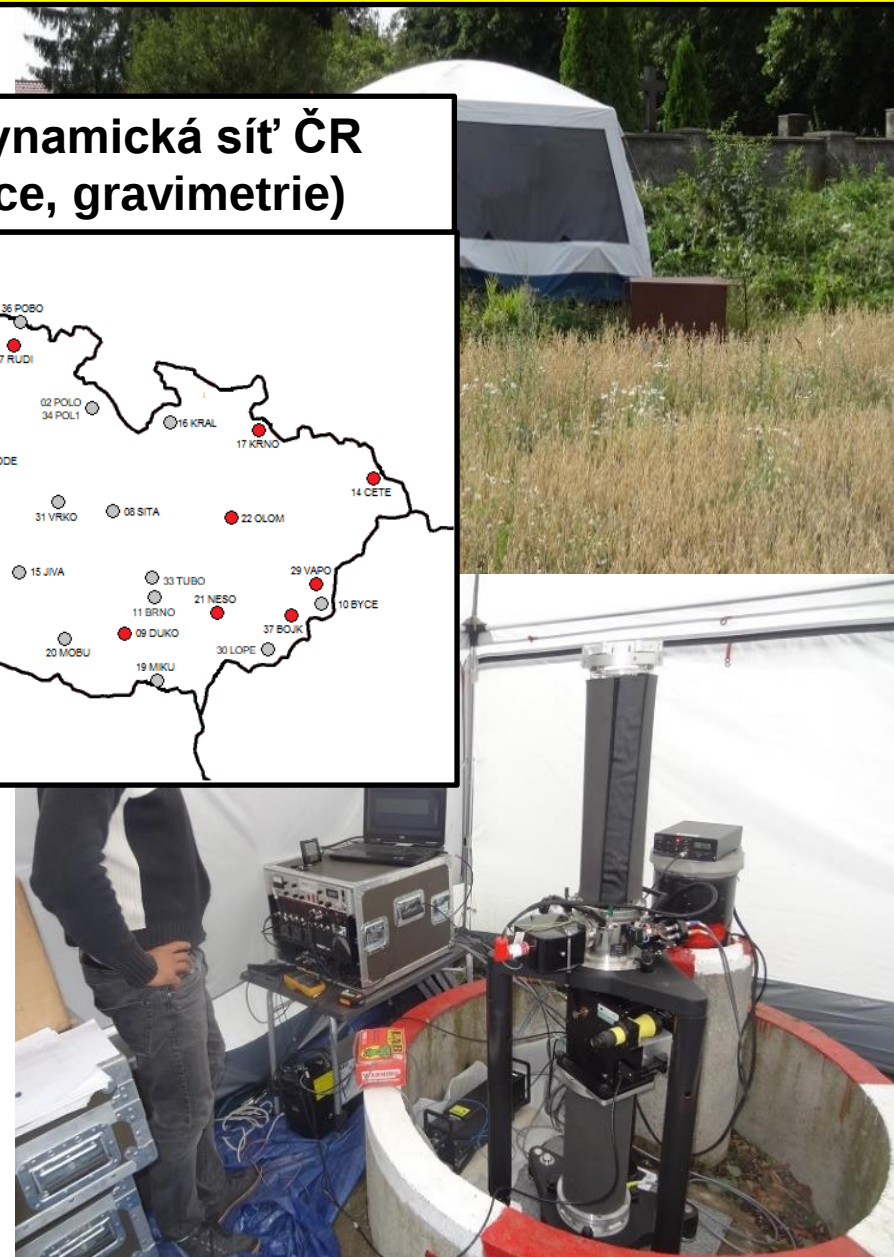
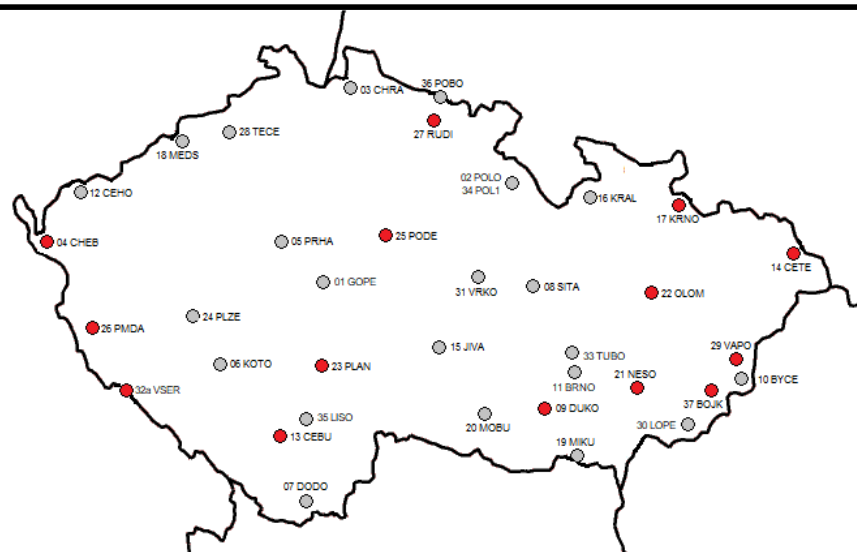
Amplitude 3.2 $\pm$ 0.8 μ Gal

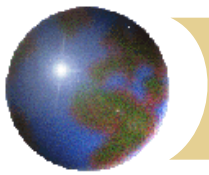
Max g 52 $\pm$ 9 DoY

Měření v polních podmínkách, pilíř 0.6 x 0.6 x 0.8 m³

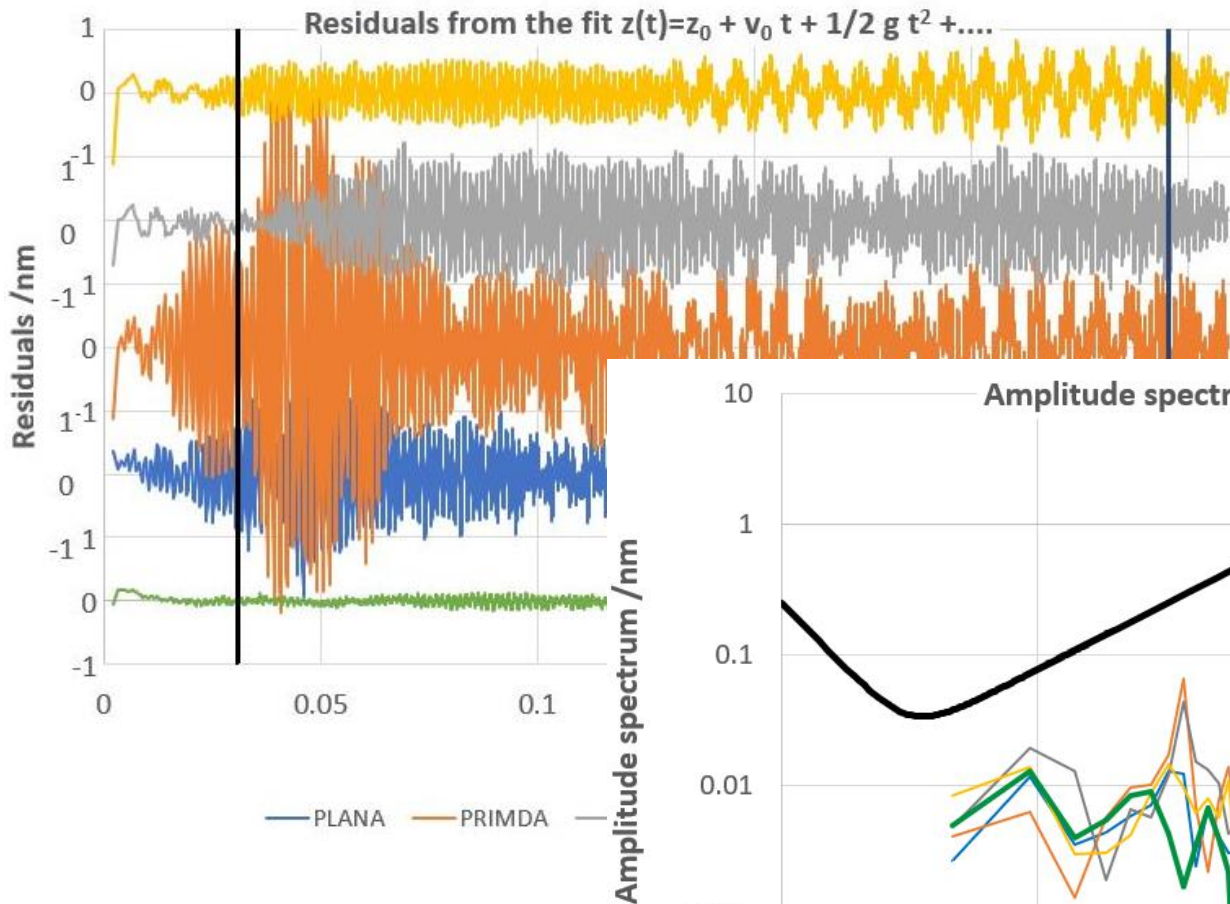
Šum, otřesy - vítr, doprava

Základní geodynamická síť ČR (GNSS, nivelace, gravimetrie)

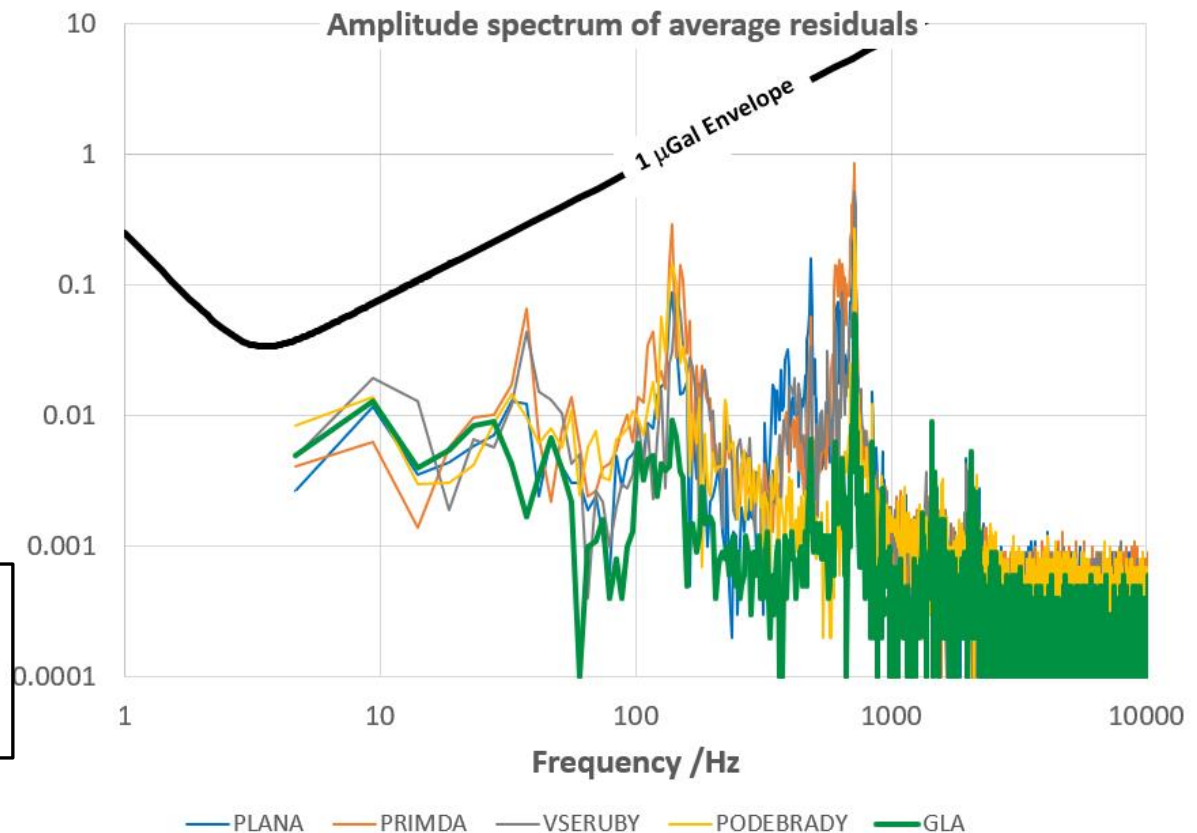

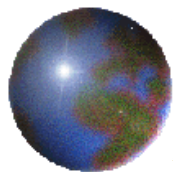
Šum na vnějších bodech

Significantly higher noise could be seen in residuals

However, mainly on higher frequencies – not affecting „g“ uncertainties significantly

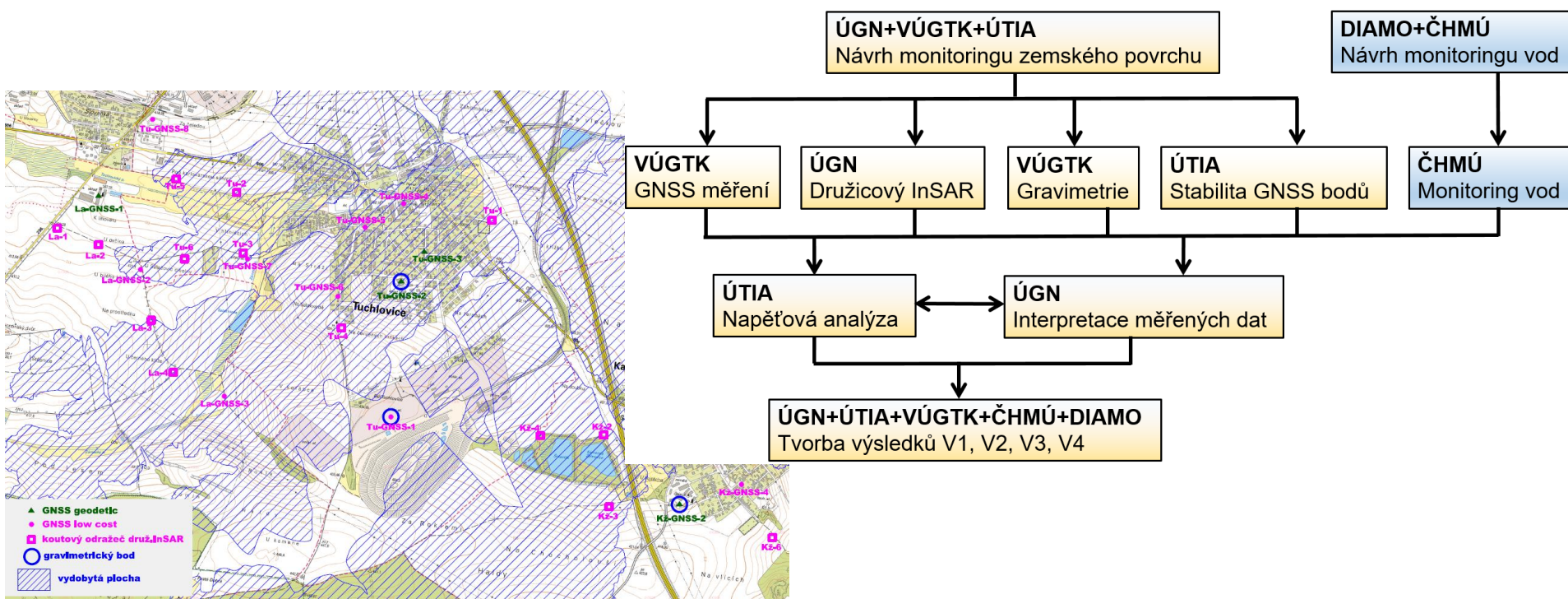

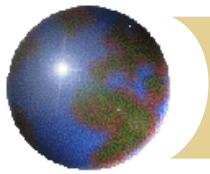
TAČR

Digitalizace Automatizace Monitoring

Kód projektu: SS07020036

Digitální automatizovaný monitoring synergických vlivů zatápění uzavřených dolů kladenského revíru k řízení rizik následků hornické činnosti a dalšímu rozvoji území (DiAMo)

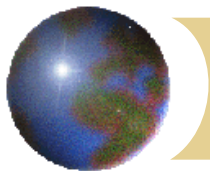

Závěr

Pozemní gravimetrie je neinvazivní metoda, která má schopnosti zachytit jemné signály související s geodynamickými jevy a redistribucí vodních zásob.

K poskytnutí neodchýlených odhadů musí být měření navázána na absolutní měření zapojená do systému mezinárodních porovnávacích měření a referenčních stanic.

Děkuji za pozornost!

Více informací „na Pecném“...

"Curse Con Edison! Another brownout!"

One effect of gravity (© The New Yorker Collection 1973
Lee Lorenz from cartoonbank.com. All Rights Reserved.

**Rozvoj gravimetrie ve VÚGTK by nebyl možný bez řady projektů MŠMT,
GAČR, TAČR a podpory ČÚZK a ÚNMZ**